

นิทานสังวรธรรม

ความเข้าใจเรื่องพระพุทธศาสนา

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

สารบัญ

ความเข้าใจเรื่องพระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้า

พระธรรม

พระสงฆ์

พระรัตนตรัย

พระพุทธศาสนา

พุทธศาสนิก

สรณะ

๓

๑๑

๒๐

๒๗

๓๓

๔๐

๔๗

ความเข้าใจเรื่องพระอภิธรรม

นำเรื่อง

การสังคายนา

ทำวัตร

หลักฐานเรื่องอภิธรรม

การอบรมกำลังใจ

อภิธรรม ๗ คัมภีร์

คัมภีร์อภิธรรมมัตถสังคหะ

จิตเสวยอารมณ์

วิถิจิต

๕๗

๕๙

๖๑

๖๒

๖๖

๖๘

๗๒

๗๔

๗๕

หน้าที่ของจิต	๗๗
วิธีทำสมาธิ	๗๙
หลักการจำแนกจิต	๘๐
จิต ๔ ประเภท	๘๑
การทำสมาธิ	๘๕
ธรรมมีความหมาย ๔ ประการ	๘๕
ภาพแห่งธรรมปรากฏ	๘๖
โลก ๓	๘๗
เจตสิก	๘๙
วิญญาน มโน และจิต ใน ๒ ปิฎก	๙๒
ปฏิสนธิและจติ	๙๔
กรรม ๑๒	๙๗
จติจิต	๑๐๑
รูป	๑๐๖
รูปในกามโลก	๑๑๔
กำเนิดของคน	๑๑๖
นิพพาน	๑๒๐
ความเข้าใจเรื่องปฏิจจสมุปบาท	
ความหมายของปฏิจจสมุปบาท	๑๒๕
สังขาร วิญญาน นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา -	
ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ ชรา มรณะ	๑๒๘
อัทธา คือ ระยะเวลา ๓	๑๓๒

๑๒ ลูกโซ่ ร้อยโยงกัน ๑๑ ท่วง ต่อกันไปเป็นสาย	๑๓๕
สายสัมพันธ์ห่วงที่ ๑,๒	๑๓๗
สายสัมพันธ์ห่วงที่ ๓,๔,๕,๖,๗	๑๔๐
สายสัมพันธ์ห่วงที่ ๘,๙	๑๔๕
สายสัมพันธ์ที่ ๑๐, ๑๑ กับปฏิจจสมุปบาทคือ อริยสังข์พิสดาร	๑๔๘
อนุโลม ปฏิโลม วัฏฏะ ๓ อริยสังข์ ๒ สายสมุทัย	๑๕๑
นิโรธวาร, อริยสังข์ ๒ สายนิโรธ ปฏิจจสมุปบาทสายอวิชา-วิชา-วิบากชั้น	๑๕๕
อรรถาแห่งปฏิจจสมุปบาทมีอยู่ทุกกาล	๑๕๙
นิพพาน เหนือเหตุผล	๑๖๓

ความเข้าใจเรื่องนิพพาน

โมกขธรรมเมื่อก่อนตรัสรู้	๑๗๑
โมกขธรรมเมื่อตรัสรู้	๑๗๕
บ่ายหน้าไปสู่นิพพาน	๑๘๐
ศัพท์ว่า นิพพาน	๑๘๔
นิพพานมี ๒	๑๘๗
นิพพานเป็นสังขธรรม	๑๙๑

พระพุทธศาสนา-ปรัชญา

ภาค ๑ พระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าคือใคร	๑๙๗
พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร	๒๐๔
พระพุทธศาสนาคืออะไร	๒๐๙
พระพุทธศาสนาสอนอะไร	๒๑๔

คำสอนพื้นฐานคือเรื่องกรรม	๒๒๐
กรรมเก่ากรรมใหม่	๒๒๑
ผลของกรรมและกิริยา	๒๒๓
กรรมเป็นของตน	๒๒๕
เรื่องกรรมต้องอาศัยศรัทธาและปัญญา	๒๒๖
กุศลกรรมและอกุศลกรรม	๒๒๗
การให้ผลของความดีความชั่ว	๒๒๘
อกุศลละได้ กุศลทำได้	๒๓๑
เหตุให้คนทำผิด	๒๓๒
ความหมายของวิบากกรรม	๒๓๓
หลักศรัทธาของพระพุทธศาสนา	๒๓๖
คำสอนเพื่อประโยชน์ในทางโลก	๒๓๘
อนุပ္พพิกขา	๒๓๘
ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน	๒๓๙
สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ภายหน้า	๒๔๐
หัวใจของพระพุทธศาสนา	๒๔๔
สัมมาทิฏฐิ	๒๔๕
สัมมาสังกัปปะ	๒๔๕
สัมมาวาจา	๒๔๕
สัมมากัมมันตะ	๒๔๕
สัมมาอาชีวะ	๒๔๖
สัมมาวายามะ	๒๔๖
สัมมาสติ	๒๔๖
สัมมาสมาธิ	๒๔๖
	๒๔๗

สัมมาทิฏฐิเป็นหัวหน้า	๒๔๗
สัมมาทิฏฐิ - สัมมาสังกัปปะ	๒๔๘
สัมมาทิฏฐิ - สัมมาวาจา	๒๔๙
สัมมาทิฏฐิ - สัมมากัมมันตะ	๒๔๙
สัมมาทิฏฐิ - สัมมาอาชีวะ	๒๕๐
การตั้งจิตมั่นในทางที่ชอบ	๒๕๐
สัมมาสมาธิในพระพุทธศาสนา	๒๕๑
ได้สัมมาทิฏฐิย่อมนได้สัมมาสังกัปปะ	๒๕๓
ได้สัมมาทิฏฐิย่อมนได้สัมมาวาจา	๒๕๔
ได้สัมมาวาจาย่อมนได้สัมมากัมมันตะ	๒๕๔
ได้สัมมากัมมันตะ ย่อมนได้สัมมาอาชีวะ	๒๕๕
ได้สัมมาอาชีวะย่อมนได้สัมมาวายามะ	๒๕๕
ได้สัมมาวายามะย่อมนได้สัมมาสติ	๒๕๕
ได้สัมมาสติย่อมนได้สัมมาสมาธิ	๒๕๕
ได้สัมมาสมาธิย่อมนได้สัมมาญาณ	๒๕๖
ได้สัมมาญาณย่อมนได้สัมมาวิมุตติ	๒๕๖
ละอกุศลธรรมด้วยมรรคสิบ	๒๕๖
มรรคสมังคี	๒๕๗
ผลสูงสุดในพระพุทธศาสนา : นิพพาน	
สัญลักษณ์ปฏิบัติ	๒๖๑
มรรค ผล นิพพาน	๒๖๓
นิพพาน วิราคะ	๒๖๔
บรมธรรม	๒๖๖
ชีนาสวะ	๒๖๘

นิพพานและพุทธภาวะ	๒๖๙
ปฏิบัติถูก ปฏิบัติตรง	๒๗๐
ดับวิตกจริต	๒๗๑
สุภาทิเสสนิพพานและอนุภาทิเสสนิพพาน	๒๗๓
ปฏิบัติโพชฌงค์เจ็ด	๒๗๔
อุปमानุสสติ ชั้นวิมุตตินิพพาน	๒๗๕
สังขตธรรมหรือสังขาร	๒๗๗
สังขตลักษณะ	๒๗๘
อสังขตธรรมหรือวิสังขาร	๒๗๙
สุภาทิเสสและอนุภาทิเสสโดยปริยาย	๒๘๐
อุปमानุสสติ ชั้นวิมุตตินิพพาน	๒๘๒
นิพพานฉาน	๒๘๓
นิพพานปัญญา	๒๘๓
ตัทธคานิพพาน	๒๘๔
ดับตัณหา ดับมรรค	๒๘๖

ภาค ๒ พระพุทธศาสนากับปัญหาทางปรัชญา

ไม่ทรงพยากรณ์ปัญหาโลกแตก	๒๘๙
ทรงพยากรณ์เรื่องทุกข์ และการแก้ทุกข์	๒๙๐
ทรงแสดงปัจจุบันธรรม	๒๙๑
ปัญหาของสัตว์โลก	๒๙๓
ตัณหา - ลุกครเสียบแทงใจ	๒๙๔
นิพพาน - ความสิ้นตัณหา	๒๙๕
ทรงสอนให้ใช้ปัญญาถอนลูกครหรือตัณหา	๒๙๖

พุทธธรรมกับปัญหาเรื่องความจริงหรือสิ่งที่มีอยู่	๒๙๘
วัตถุและโลกในพุทธธรรม	๓๐๙
สังขตธรรม ธรรมที่มีปัจจัยปรุง	๓๐๙
สังขตลักษณะ	๓๑๐
ไตรลักษณ์ หรือสามัญลักษณ์	๓๑๑
โอกาสโลกและสังขารโลก	๓๑๒
ทรงสอนให้พิจารณาแยกธาตุ	๓๑๓
ความหมายของธาตุ	๓๑๔
ปฐวีธาตุ ธาตุดิน	๓๑๕
อาโปธาตุ ธาตุน้ำ	๓๑๕
เตโชธาตุ ธาตุไฟ	๓๑๕
วาโยธาตุ ธาตุลม	๓๑๕
อากาสธาตุ ธาตุอากาศหรือช่องว่าง	๓๑๖
พิจารณาให้เห็นสักแต่ว่าเป็นธาตุ	๓๑๖
อากาศไม่มีที่สุด วิญญาณไม่มีที่สุด	๓๑๗
อธิบายธาตุและสังขาร	๓๑๙
จิต-วิญญาณ ในพระพุทธศาสนา	
จิตเป็นธาตุรู้	๓๒๐
จิตไม่มีสรีระฐาน	๓๒๑
จิตเป็นวิญญาณธาตุ	๓๒๓
จิตตัวเดิมและจิตที่เป็นตัวอาการ	๓๒๕
ความอุปบัติและจติของจิต	๓๒๖
สัตว์โลกหรือสัตว์ตภาวะ	๓๒๘

วิญญานธาตุ - จิตที่เป็นตัวเดิม	๓๒๙
จิต - อัตตภาวะหรือจิตตภาวะ	๓๓๐
อารมณ์คืออาการที่ปรากฏของจิต	๓๓๑
อารมณ์เป็นอาหารอย่างหนึ่งของจิต	๓๓๓
ธรรมเป็นอาหารของจิตโดยตรง	๓๓๔
พระพุทธศาสนาไม่แสดงว่าตายเกิดหรือตายสูญ	๓๓๔
กิเลส กรรม วิบาก	๓๓๕
ดับตัณหา ดับทุกข์	๓๓๙
เมื่อพุทธภาวะปรากฏ สัตตภาวะก็ดับ	๓๔๐
รูปกายและนามกาย	๓๔๐
เวทนา	๓๔๑
สัญญา	๓๔๒
สังขาร	๓๔๒
วิญญาน	๓๔๒
สังขารและวิญญานในความหมายที่ต่างกัน	๓๔๓
กายมีความหมายอย่างเดียวกับขันธ	๓๔๔
อุปาทานขันธ ขันธที่เป็นที่ยึดถือ	๓๔๕
สังขตธรรมฝ่ายวัตตุ	๓๔๗
สังขารฝ่ายวัตตุมีเกิดมีดับ	๓๔๘
เมื่อรูปกายดับ วิญญานธาตุเคลื่อนไปตามกรรม	๓๔๙
วิญญานธาตุอุปบัติหรือจติเพราะกิเลส	๓๕๐
อธิบายความหมายของสภาพกับภาวะ	๓๕๓
กระบวนการของกาย	๓๕๓

กระบวนการของจิต	๓๕๔
รูปนามหรือนามรูป	๓๕๖
จิตน้อมออกรับการารมณ์ทางทวารทั้ง ๖	๓๕๗
อินทรีย์หรืออายตนะภายใน หรือวิญญาณ ๖	๓๕๘
จิตรู้ได้ เพราะต่ออายตนะภายในภายนอก	๓๖๑
จิตรับการารมณ์ด้วยความรู้หรือน้อมไปรู้	๓๖๔
ธรรมชาติแท้ของจิต ประภัสสรคือผุดผ่อง	๓๖๗
จิตเศร้าหมองเพราะอุปกิเลส	๓๖๘
อารมณฺ์และกิเลสตกตะกอนอยู่ในจิต	๓๗๐
ความรู้ในแนวของพระพุทธธรรม	๓๗๒
ความรู้ทางอายตนะ	๓๗๓
มโนเป็นตัวเชื่อมระหว่างรูปและนาม	๓๗๓
วิถีจิตใจเกี่ยวกับระบบมโนตรงกับระบบมันสมอง	๓๗๔
ความรู้ทางอายตนะไม่ใช่ตัวปัญหา	๓๗๕
ทางให้เกิดปัญญา	๓๗๖
ปริยัติปัญญา ปฏิบัติปัญญา ปฏิเวชปัญญา	๓๗๗
ปัญญาที่แท้จริง ต้องเป็นปัญญาที่รู้ทั่วถึงสัจจะ	๓๗๘
ปัญญาในอริยสัจจ์เป็นปัญญาสูงสุด	๓๘๐
ปริยัติปัญญา	๓๘๑
อบรมปัญญาที่ทำให้ละเว้นได้	๓๘๑
ให้รู้จักกำหนดรู้หรือปัญญา	๓๘๓
สภาพเหตุผลและเหนือเหตุผลในพุทธธรรม	๓๘๕